

ISSN 1822-119X

Mokytojų ugdymas. 2010. Nr. 14 (1), 208–216

Teacher Education. 2010. Nr. 14 (1), 208–216

**Rolandas PAULAUSKAS, Aušrinė GUMULIAUSKIENĖ, Henrikas VOLODKA,
Asta ŠIRIAKOVIENĖ**

Šiaulių universitetas • Šiauliai University

**MOKYTOJŲ MOKYTOJAS:
REFLEKSIJOS APIE PROFESORIŲ
LEONĄ JOVAIŠĄ**

**THE UNSEEN TEACHER:
REFLECTIONS ON PROFESSOR
LEONAS JOVAIŠA**

2011 m. sausio 11-ą dieną minėsime profesoriaus Leono Jovaišos devyniasdešimtąjį jubiliejų. Profesorius gimė 1921 m. Lieplaukėje, Telšių valsčiuje. Kaip žinia, 1950 m. Leonas Jovaiša baigė Vilniaus universitetą, 1964 m. apgynė disertaciją Maskvos pedagoginių mokslų akademijoje, 1971-aisiais tapo habilituotu mokslų daktaru, o 1972-aisiais profesoriumi. Prieš mokslinę ir akademinę karjerą Leonas Jovaiša mokytojavo Anykščiuose, Telšiuose, Kelmėje, dėstė Trakų ir Telšių mokytojų seminarijose, Klaipėdos mokytojų institute, sekretoriavo Švietimo ministerijos mokyklų mokslinio tyrimo institute. Vėliau dirbo Vilniaus pedagoginiame institute, Konservatorijoje, Vilniaus universitete ir Kauno technologijos universitete. Profesorius išugdė per keturiasdešimt doktorantų, kurie sėkmingai apgynė disertacijas ir darbuojasi akademinėje, tiriamojoje, švietimo, vadybos ir kitose srityse tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

Paminėtina, jog šalia ilgamečio vadovavimo Pedagogikos teorijos ir istorijos katedrai, profesorius Leonas Jovaiša inicijavo „Acta paedagogica Vilnensia“ žurnalo leidybą, parašė per 30 knygų, daugybę metodinių leidinių ir straipsnių, du poezijos rinkinius bei į lietuvių kalbą išvertė I. Kanto leidinį „Apie pedagogiką“ (1990). Jo plunksnai priklauso ir pirmieji Lietuvoje sudaryti Enciklopediniai edukologijos žodynai. Profesorius taip pat yra dažniausiai cituojamas Lietuvos edukologas.

Leono Jovaišos nuopelnai mokslui 2001 m. buvo įvertinti Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino ordinu.

Kadangi apie profesorių parašyta nemažai mokslinės ir biografinės literatūros, įskaitant ir jo paties leidinį „Toks gyvenimas“ (2000), šio straipsnio autoriai norėtų su skaitytojais pasidalyti mintimis apie Leoną Jovaišą kaip apie asmenybę, vadovą, katedros vedėją, mokytoją, mentorių ir mokslininką. Reikėtų paminėti,

On January 11, 2011, we shall commemorate professor Leonas Jovaiša's ninetieth jubilee. The professor was born in 1921, in Lieplaukė, Telšiai district. As it is known, in 1950, Leonas Jovaiša graduated from Vilnius University, in 1964, he defended the dissertation in Moscow Academy of Pedagogical Sciences, in 1971, he became a habilitated doctor and in 1972, a professor. Before his scientific and academic career Leonas Jovaiša had taught in Anykščiai, Telšiai, Kelmė, in Trakai and Telšiai Teachers' Seminaries, Klaipėda Teachers' Institute, worked as a secretary in the Research Institute of Schools run by the Ministry of Education. Later he worked in Vilnius Pedagogical Institute, Conservatoire, Vilnius University and Kaunas Technological University. The professor supervised over forty doctoral students who successfully defended dissertations and work in academic, research, educational, managerial and other areas both in Lithuania and abroad.

It should be mentioned that alongside with long-lasting management of the Department of Theory and History of Pedagogy, professor Leonas Jovaiša initiated publication of the journal „Acta Paedagogica Vilnensia“, wrote over 30 books, numerous methodical publications and articles, two collections of poetry and translated I. Kant's publication „About Pedagogy“ (1990) into the Lithuanian language. He is also the author of first Lithuanian encyclopaedic dictionaries of educology. The professor is also the most quotable educologist of Lithuania.

In 2001, in appreciation of his merits for science, Leonas Jovaiša was awarded the Order of the Lithuanian Grand Duke Gediminas.

Because quite many scientific and biographical works were written about the professor, including his own publication „Such is Life“ (2000), the authors of this article would like to share their ideas about Leonas Jovaiša as a personality, manager, head of the

kad keturių Šiaulių universitete dirbančių profesoriaus mokinių, kartais vadinamų „jovaišiukais“ refleksijos išdėstytos ne jų svarbos arba chronologijos tvarka. Vieni atsiminimai linksmi, kiti nostalgiški, o dar treči nežinomi nei pačiam profesoriui...

Doc. dr. Rolando Paulausko refleksijos apie profesorių Leoną Jovaišą kaip apie mokslininką

2000 m. JAV pasirodė daktaro Thomas Stanley bestseleris „Milijonieriaus protas“ (angl. *The Millionaire Mind*), kuris knygos autoriui padėjo tapti milijonieriumi. Kol kas neteko aptikti studijos pavadinimu „Mokslininko protas“, tačiau jei kas nors tokią rašytų, jos prototipu galėtų pasirinkti profesorių Leoną Jovaišą. Neurologai nustatė, jog mūsų kairysis smegenų pusrutulys kontroliuoja loginį mąstymą ir jo dominavimas būdingas mokslininkams. Dešiniojo pusrutulio funkcijos daugiau susijusios su kūrybiškumu, o jų įtaka būdingesnė menininkams. Manau, kad profesoriaus Jovaišos abu smegenų pusrutuliai funkcionuoja labai darniai ir intensyviai. Profesorių galima prilyginti poetui su mokslininko protu. Galbūt smegenų pusrutulių veiklos balansas yra viena jo erudicijos, produktyvumo, optimizmo, novatoriškumo, geranoriškumo ar empatijos priežasčių...

Niekada nesu matęs profesoriaus nedarbančio. Susitikimuose bei konferencijose net per kavos pertraukėles Leonas Jovaiša dirbo. Diskutuodamas su kolegomis jis kūrė ateities planus, dalijosi patirtimi ar konsultavo savo doktorantus. Be abejonės, tuo pačiu metu profesoriaus sąmonėje ar pasąmonėje kristalizavosi jo asmenybės koncepcija ir struktūra, ugdymo bei konsultavimo teorijos. Ilgainiui jos buvo paskelbtos knygose „Psichologinė diagnostika“ (1975), „Profesinio orientavimo pedagogika“ (1978), „Asmenybė ir profesija“ (1981), „Edukologijos įvadas“ (1993), „Edukologijos pradmenys“ (1994), „Hodegetika“ (1995), „Profesinio orientavimo ir konsultavimo psichologija“ (2009) ir daugelyje kitų leidinių. Profesoriaus Leono Jovaišos nenuilstamas darbingumas atsispindi ir jo sudarytoje „Pensininko devyniolikos metų rašto darbų“ bibliografijoje (2009). Joje išvardyti šešiolikos autorių knygų ir dešimties jo sudarytų leidinių pavadinimai. Nors gausus straipsnių sąrašas baigiasi 2009 m., žinau, kad Leonas Jovaiša ir toliau rašo analitinio pobūdžio mokslinius straipsnius. Dar visai neseniai man teko garbė recenzuoti profesoriaus straipsnį apie praktikologiją. Esu tikras, jog profesorius Leonas Jovaiša ir toliau produktyviai darbuojasi.

Mane, kaip ir daugelį kitų kolegų, ypač žavi Leono

department, teacher, mentor and scientist. It should be mentioned that reflections of four professor's students, currently working at Šiauliai University, who are sometimes called “jovai a's kids”, are not listed in the order of importance or chronology. Some recollections are joyful, other, nostalgic, and still other unknown even to the very professor ...

Assoc. Prof. Dr. Rolandas Paulauskas' reflections on professor Leonas Jovai a as a scientist.

In 2000, doctor Thomas Stanley's bestseller “The Millionaire Mind”, which helped the author of the book to become a millionaire, was published. So far I have not found a study called “The Scientist Mind”, but if somebody wrote such study, Leonas Jovai a could be chosen as its prototype. Neurologists found out that our left hemisphere of brain controls logic thinking and its domination is characteristic to scientists. Functions of the right hemisphere are more related to creativity and their influence is more characteristic to artists. I think that both hemispheres of brain of professor Jovai a function very cohesively and intensively. The professor can be equated to the poet with the scientist's mind. Maybe the balance of the activity of hemispheres of brains is one of the reasons of his erudition, productiveness, optimism, novelty, benevolence or empathy ...

I have never seen the professor idle. At the meetings, conferences and even during coffee breaks Leonas Jovai a was working. Discussing matters with colleagues, he would create future plans, share experience or consult his doctoral students. No doubt, simultaneously the professor's consciousness and unconsciousness would crystallize the conception and structure of his personality, theories of education and consulting. In length of time they were announced in books “Psychological diagnostics” (1975), “Pedagogy of Vocational Guidance” (1978), “Personality and Profession”(1981), “Introduction to Educology”(1993), “Rudiments of Educology” (1994), “Hodegetics” (1995), “Psychology of Vocational Guidance and Consulting” (2009) and many other publications. Professor Leonas Jovai a's inexhaustible efficiency is also reflected in his compiled bibliography “Written Works during the Pensioner's Nineteen Years” (2009). It lists the titles of sixteen authorial books and ten publications compiled by him. Although the abundant list of articles finishes with year 2009, I know that Leonas Jovai a continues to write analytical type scientific articles. A little while ago I had the honour to review the professor's article about practicology. I am sure that professor Leonas Jovai a continues to work efficiently.

Like many other colleagues, I am particularly

Jovaišos mąstymo gilumas, nuoseklumas ir platumas. Savo 1988 m. apgintą disertaciją grindžiau profesoriaus sudaryta asmenybės struktūra ir koncepcija. Šiais metais remdamasis lyginamosios analizės metodologija dar kartą ją giliau išnagrinėjau (2010). Padariau išvadą, jog profesoriaus Jovaišos asmenybės koncepcija savo logika, visapusiškumu ir pritaikomumu ugdymo praktikai pranoksta Z. Froido, A. Maslovo, G. V. Alporto ir kitų mokslininkų asmenybės teorijas. Kaip žinia, Leono Jovaišos asmenybės koncepciją vainikuoja solidi edukologijos „mokymo(-si) ir ugdymo(-si) visą gyvenimą“ paradigma. Jis asmenybę traktuoja kaip plastišką unikumą ir pirmasis suskirstė ugdymo teoriją į pedagogiką, andragogiką ir gerontagogiką.

Kita dažnai minima profesoriaus kaip mokslininko savybė yra jo žingeidumas. Dar sovietmečiu Leonas Jovaiša neapsiribojo vien rusų ir lietuvių kalbomis išleistų darbų analize. Jo asmeninėje bibliotekoje gausu knygų anglų bei vokiečių kalbomis. Neseniai vieno asmeninio susitikimo metu profesorius papasakojo, jog Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą jis slapta perėjo sieną su Vokietija ir įstojo į Berlyno universitetą. Ten ir įvaldė vokiečių kalbą. Prasidėjus karui Leonas Jovaiša grįžo į Lietuvą. Šalia vokiečių kalbos, profesorius laisvai naudojami angliškais, lenkiškais ir kt. mokslo šaltiniais, kuriuos jis ne kartą skolino savo doktorantams.

Be abejo, trumpose refleksijose neįmanoma išvardyti visų profesoriaus Leono Jovaišos kaip mokslininko ypatumų. Tačiau norėčiau paminėti profesoriaus mokslinį optimizmą. Skirtingai nuo kai kurių užsienio tyrėjų, profesorius teigia, kad individas savo prigimtimi nėra vien „tabula rasa“. Adekvačiu ugdymu palankiame socialiniame kontekste prigimtis yra mus parengusi pasiekti savo maksimalias galimybes. „Žmogaus prigimtyje glūdi daug gyvybinės energijos, kūrybinių galių, kurių neturi joks kitas Žemės gyvūnas“ (2007). Leono Jovaišos praktinį optimizmą ir humoro jausmą taip puikiai charakterizuoja jo tradicinis atsakymas į klausimą, kaip jis laikosi. Visada išgirsite tvirtą teiginį: „Vertikaliai“.

Doc. dr. Aušrinės Gumuliauskienės refleksijos apie Leoną Jovaišą kaip apie Mokytoją iš didžiosios raidės

Gyvenime yra dalykų, nuo kurių būdamas ir toliausiai niekada nenutolsi. Tai ne tik mūsų Tėvai, Tėviškė, bet ir Mokytojai iš didžiosios raidės.

Savo Mokytoju iš didžiosios raidės vadinu ir Profesorį Leoną Jovaišą, susitikimą su juo laikau didžiu-

fascinated by profoundness, consistency and breadth of Leonas Jovai a's thinking. I grounded my thesis, defended in 1988, on the professor's compiled structure and conception of the personality. This year, based on comparative analysis methodology, I analysed it repeatedly in more detail (2010). I came to the conclusion that professor Jovai a's conception of the personality by its logic, thoroughness and adaptability for educational practice excels Z. Froid's, A. Maslow's, G. V. Alport's and other researchers' personality theories. As it is known, Leonas Jovai a's personality theory is crowned with a solid educology paradigm of life-long learning. He treats the personality as a plastic unique and he was the first to break down the education theory into pedagogy, andragogy and gerontology.

Another feature of the professor as a researcher, which is often mentioned, is his curiosity. Even during the Soviet period Leonas Jovai a did not confine himself to the analysis of works in Lithuanian and Russian languages. His personal library is abundant in books in English and German languages. Not long ago during one private meeting the professor told that when the Soviets occupied Lithuania, he secretly crossed the boarder with Germany and entered Berlin University. This is where he mastered the German language. When the war began, Leonas Jovai a returned to Lithuania. Alongside with the German language, the professor also easily used English, Polish and other scientific source materials, which time and again he would lend to his doctoral students.

Undoubtedly, short reflections cannot encompass all peculiarities of professor Leonas Jovai a as a scientist. However, finally I would like to mention the professor's scientific optimism. Unlike other foreign researchers, the professor states that the individual by its nature is not just "tabula rasa". In the presence of adequate education in a favourable social context, human nature had enabled us to reach our maximum potential. "Human nature contains the abundance of vital energy, creative powers that are not possessed by any other animal in the Earth" (2007). Leonas Jovai a's practical optimism and a sense of humour is also very well characterised by his traditional answer to the question "How are you?". You will always hear a firm statement "Vertically".

Assoc. Prof. Dr. Aušrinė Gumuliauskienė's reflections on Leonas Jovaiša as the Teacher with the capital letter.

There are things in life which you will never move away, no matter how far you go. These are not only our Parents, Homeland but also Teachers with the capital letter.

My Teacher with the capital letter is Professor

le gyvenimo man skirta dovana.

Kai nepatyrusi aspirantė važiauvau į pirmąjį susitikimą su profesoriumi, labai jaudinausi, nors jau buvau girdėjusi, kad profesorius nepaprastai šiltas žmogus, nuoširdžiai bendrauja su aspirantais. Buvau susipažinusi su profesoriaus darbais, mokiausi iš jo vadovėlių. Jis buvo žymus mokslininkas, todėl, natūralu, negalėjau jaustis drąsiai, juolab kad tuometinių aspirantų požiūris į profesorius buvo iš tiesų pagarbus. Pirmasis susitikimas su Profesoriumi patvirtino žinomą tiesą, kad genialu visa tai, kas paprasta. Buvau sužavėta taurios profesoriaus asmenybės kuklumu, dalykiškumu, gebėjimu pažadinti šalia jo esančio žmogaus kūrybiškumą. Jau per pirmąjį susitikimą profesorius paminėjo, jog yra tokia tradicija, kad iki disertacijos gynimo jo aspirantai parengia metodinę priemonę, kurioje turi įprasminti savo tyrimų reikšmingumą ugdymo proceso tobulinimui. Ši profesoriaus pasiūlyta tradicija liudija, kad disertacijos parengimas nėra pagrindinis siektinas tikslas. Esmė, ką naujo galima pasiūlyti ugdymo praktikai.

Į paskesnius susitikimus su profesoriumi važiuodavau ramia širdimi. Kukliame jo bute Antakalnio gatvės gale visada pasitikdavo nuostabiosios jo gyvenimo bendražygės, mūsų visų numylėtinės Stefutės kvapnios kavos puodelis ir kiekvieną kartą vis kitoks jos keptas pyragas. Susitikimas prasidėdavo pokalbiu apie ne mažiau reikšmingus nei mokslinis gyvenimas dalykus – šeimą, darbą, sveikatą. Pamažu pereidavome prie svarbiausių laikmečio problemų (Sąjūdis, pokyčiai švietimo sistemoje, politiniai įvykiai ir pan.) ir priartėdavome prie disertacijos problematikos. Kai su profesoriumi aptarinėdavome įvairius analizuojamos problemos aspektus, atsiverdavo jo mokslinės minties klodai. Nuolatos žavėjausi ir stebėjausi, kokiais įvairiapusiškais įgyimais apdovanotas šis žmogus. Koks globalus jo išvalgumas, gebėjimas nuo antikos iki šiandienos aprėpti mokslinį palikimą ir sintetinti savo idėją, koks ryškus jo mokslinis nuoseklumas ir begalinis darbštumas. Manau, profesorius nemėgsta aplaidumo jokioje srityje. Šalia profesoriaus kiekvienas jausdavosi saugus dėl jo dvasinės pusiausvyros ir mokslinės pozicijos tvirtumo, kuri optimaliai integravo ne tik socialinius mokslus. Norėčiau akcentuoti didelę profesoriaus „meilę“ psichologijai ir filosofijai. Pozityvizmas, orientacija į sėkmės potyrį, kūrybiškumo sklaidą, vertybinius pamatus, tikėjimas, veikimas, saviugda – tokie paties profesoriaus gyvenimo ir jo ugdymo mokslo prioritetai.

Savo knygoje „Toks gyvenimas“ profesorius teigia, kad gyvenimui jį brandino namai ir darbas. Bendrau-

Leonas Jovaiša, and the possibility to meet him is a big gift of life for me.

When being an inexperienced postgraduate student I was going to the first meeting with the professor, I was very worried, though I had heard that the professor is as very warm person and communicates with his postgraduate students with ease. I had known the professor's works, studied from his course books. He was a famous scientist; therefore, it is natural that I could not feel at ease; moreover, at that time postgraduate students' attitude to professors was really very respectful. The first meeting with the Professor proved the truth that genius lies in simplicity. I was fascinated by modesty, efficiency of the professor's personality, his ability to wake up creativity of the person next to him. Already during the first meeting the professor mentioned that traditionally before the dissertation defence his postgraduate students prepare methodical aids, which have to demonstrate the significance of their researches for improvement of the educational process. This tradition proposed by the professor witnesses that preparation of the dissertation is not the main purpose to be reached. It is essential what novelties can be offered to educational practice.

I would go to succeeding meetings with the professor calmly. In his modest flat in the end of Antakalnis street I would always be welcomed with a cup of fragrant coffee and every time different home-made pie baked by the professor's adorable life fellow and our mistress Stefutė. The meeting would start with the conversation about none the less important matters like family, work, health. Gradually we would progress to the most important problems of the times (the reform movement, changes in the system of education, political events, etc.) and would approach the problems of the dissertation. Discussions about various aspects of the analysed problem would open up the depth of the professor's scientific idea. I would always be fascinated and wondered at such versatile inborn abilities of this man. How global is his insight, the ability to bridge scientific inheritance from antiquity to nowadays and synthesize his idea, how distinct is his scientific consistency and boundless diligence. I think the professor disfavours neglect in any area. With him everyone would feel safe due to the professor's spiritual balance and firmness of his scientific position, which optimally integrated not only social sciences. I would like to emphasize the professor's big "love" to psychology and philosophy. Positivism, orientation to the experience of success, spread of creativity, value foundations, belief, action and self-education are the priorities of both the very professor's life and his science of education.

jant su profesoriumi, nesunku buvo pastebėti, kiek reikšmingos ir kiek suteikė jo gyvenimui pilnatvės šios dvi vertybės. Nuolat būdamas kupinas išvalgų, nesiblaškydamas pokyčių ir kasdienybės sumaištyje, profesorius Jovaiša visada buvo susitelkęs į tai, kas vertinga, taip išsaugodamas savo tapatumą ir pasaulio vertinimo matą. Niekada neteko suabejoti šio be galo padoraus ir inteligentiško žmogaus principais, kuriais jis vadovavosi gyvenime.

Būnant šalia profesoriaus, negalėjai nejausti, kad jis skatina išsiskleisti tavo vidiniam potencialui, pasitiki tavimi, kas skatino kiekvieno mūsų kūrybiškumą ir kartu atsakomybę už žodį ir mintį.

Daug kartu, jau apsigynus disertaciją, teko kreiptis į profesorių Leoną Jovaišą. Jo nuomonė ir patarimai ypač buvo reikalingi ir vertingi, įtvirtinant Edukologijos mokslo sąvoką ir sampratą akademinėje bendruomenėje.

Profesorių vadinu Mokytoju iš didžiosios raidės. Jo asmenybės paveikslas ryškus ir įvairiaspalvis. Kaip žmogus ir mokslininkas savo charizma visada žavėjo ir žavi kiekvieną, kuris turėjo garbės būti šalia jo. Daug išmokau iš profesoriaus. Apgailestauju, kad buvimo šalia laikas buvo per trumpas. Esu nuoširdžiai dėkinga profesoriui už suteiktą galimybę nuoširdžiai bendrauti, pagalbą ieškant atsakymų ne tik į mokslinius, bet ir žmogaus būties klausimus..

- Senovės Rytų išmintis sako:
- Eik pas žmones. Gyvenk tarp jų. Mokykis iš jų. Mylėk juos.
- Pradėk nuo to, ką jie moka.
- Kurk, remdamasis tuo, ką jie sugeba.
- Ir atmink: geriausias vedlys tas, kurio žmonės, įvykdę užduotį, pasakys:
- „Mes viską padarėme patys“.

Šioje Rytų išmintyje slypi profesoriaus Leono Jovaišos kaip Mokytojo iš didžiosios raidės būsimų mokslininkų ugdymo esmė, paradoksas ir raktas. Dėl to mūsų Mokytojas nusipelno didžiausios pagarbos ir meilės.

Garbingo Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikinu profesorių ir linkiu BŪTI ... būti šalia mūsų, su mumis, mūsų širdyse, mintyse, darbuose...

Doc. dr. Henriko Volodkos refleksijos apie profesorių Leoną Jovaišą kaip apie katedros vedėją

Profesorių Leoną Jovaišą pirmą kartą sutikau 1981 m., nors su jo darbais buvau susipažinęs dar studijuodamas Vilniaus pedagoginiame institute. Kai kreipiausi į jį dėl mokymosi Vilniaus universiteto aspirantūroje,

As the professor states in his book “Such is Life”, he was matured for life by home and work. Talking with the professor, it is easy to notice how significant were these two values for him and how much plenitude they gave. Constantly being full of insights and sticking to his own ideas in the whirl of changes and routines, professor Jovaiša always used to be concentrated on what was valuable, this way maintaining his identity and the measure for valuing the world. I have never had any doubts of the principles of this immensely decent and intelligent man, which he observed in life.

Being near the professor, one could not help feeling that he encouraged your inner potential to unfold and that he trusted you, and this encouraged everyone’s creativity accompanied by responsibility for a word and idea.

I addressed professor Leonas Jovaiša many times after the defence of the dissertation too. His opinion and advice were particularly necessary and valuable, consolidating the concept and conception of the science of educology in the academic community.

I call the professor the Teacher with the capital letter. The picture of his personality is distinct and varicoloured. His man’s and scientist’s charisma would always attract everyone who had the honour to be near him. I have learned a lot from the professor. I regret that the time spent together was too short. I am truly grateful for the professor for the provided opportunity to speak to him directly, feel his support in scientific searches and issues of human existence.

- Ancient Eastern wisdom says:
- Go to the people. Live among them. Learn from them. Love them.
- Start with what they can do.
- Create, based on what they are able to do.

And remember: the best guide is the one whose people, having implemented the task, will say: “We did all ourselves”.

This Eastern wisdom is the essence, paradox and key of how professor Leonas Jovaiša as a Teacher with the capital letter educated future scientists. Because of that our Teacher deserves the utmost respect and love.

On the occasion of the respectable jubilee I congratulate the professor and wish to BE ... be near us, with us, in our hearts, thoughts, works...

Assoc. Prof. Dr. Henrikas Volodka’s reflections on the professor Leonas Jovaiša as the head of the department.

I first met professor Leonas Jovaiša in 1981, though I had familiarised with his works studying at Vilnius Pedagogical Institute. When I addressed him regarding studying a postgraduate course at Vilnius University,

profesorius vadovavo Vilniaus universiteto Pedagogikos teorijos ir istorijos katedrai. Mūsų pokalbis buvo labai konkretus ir aiškus – man buvo nurodyta atvykti į stažuotę Vilniaus universitete, gerokai padirbėti universiteto bibliotekoje, surasti aktualią ir tinkamą savo darbui temą, ją pristatyti katedroje, o paskui jau bus matyti...

Kai buvau priimtas į Vilniaus universiteto aspirantūrą nuo 1982 m. privalėjau dalyvauti katedros posėdžiuose. Jau tada profesoriaus Leonas Jovaišos vadovavimo katedrai stilius labai skyrėsi nuo man pažįstamų stilių – katedros vadyboje vyravo labai aiškus, konkretus, tiesiog precizinis kiekvienam katedros dėstytojui paskirstytas darbo krūvis ir nuolatinė atsiskaitomybė už atliktą darbą. Šitoks darbo organizavimas leido katedrai pasiekti neįtikėtinų rezultatų akademinėje, mokslinėje ir metodinėje veiklose. Katedros nariai sparčiai gynėsi habilitacinius darbus, vadovavo savo mokinių disertacijų gynimui, rengė mokslines monografijas, rašė mokslinius straipsnius. Profesorius Leonas Jovaiša savo kolegoms nuolat pasiūlydavo įvairių naujovių – buvo leidžiami tęstiniai Pabaltijo universitetų (Vilniaus, Rygos, Tartu) dėstytojų ir jų aspirantų straipsnių rinkiniai, kurie kiekvienais metais išeidavo vis kitoje respublikoje; organizuojamos tarprespublikinės konferencijos; katedros dėstytojai pradėjo lankyti kolegų paskaitose ir jas aptarinėti per susirinkimus, buvo organizuojami metodologiniai ir metodiniai užsiėmimai tiek katedros nariams, tiek aspirantams. Tačiau didžiausią dėmesį profesorius, mano nuomone, skyrė moksliniam darbui: katedros dėstytojų mokslinio darbo problematika buvo gana plati, tačiau labai aktuali Lietuvos švietimui.

Profesorius Leonas Jovaiša, vadovaudamas katedrai, labai daug pastangų dėjo pedagogikos mokslų plėtrai universitete. Tuo metu vyravo nuostata, kad universitetas – tai akademinė kalvė, todėl pedagogikai ir pedagoginiam rengimui buvo skiriama mažai dėmesio. Profesoriumi pavyko įtikinti dekanus ir universiteto administraciją, kad Lietuvos mokykloms reikalingi mokytojai, įgiję universitetinį išsilavinimą. Daugelis universitetą baigusių ir mokyklose dirbančių pedagogų yra klausę profesoriaus Leono Jovaišos psichologijos ir pedagogikos paskaitų, o kai kuriems profesorius netgi vadovavo pedagoginei praktikai.

Baigdamas norėčiau paminėti, kad iki Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo profesorius Leonas Jovaiša buvo tikriausiai vienintelis nepartinis pedagogikos katedros vedėjas visoje Sovietų Sąjungoje. Tuometinė vadžia jį vertino kaip asmenybę, lyderį ir produktyvų

the professor was the head of the Department of Theory and History of Pedagogy of Vilnius University. Our conversation was very concrete and clear: I was told to come on internship at Vilnius University, work substantially in the university library, find a topic that was relevant and suitable for my work, present it in the department and then we will see...

When I was admitted to the postgraduate course at Vilnius University, since 1982, I had to attend the meetings of the department. Even then professor Leonas Jovaišos style of management of the department significantly differed from the styles that were familiar for me: every teacher was given a very clear, concrete, even precise work load and continuous accountability for the carried out work was dominating. Such work organisation enabled the department to reach incredible results in academic, scientific and methodical activities. Members of the department were rapidly defending habilitated works, supervised their students' defences of theses, prepared scientific monographs, wrote scientific articles. Professor Leonas Jovaiša would always offer his colleagues various novelties: issuing of continuous collections of articles of the universities of the Baltic states (Vilnius, Riga, Tartu), written by teachers and their postgraduate students, which were issued every year in another republic; organisation of conferences among the republics; teachers of the department started to visit colleagues' lectures and discuss them during the meetings, methodological and methodical sessions for both teachers and postgraduate students were organised. However, in my opinion, the professor paid the biggest attention to scientific work: problems covered in research work of teachers of the department were quite broad but very relevant for education of Lithuania.

Managing the department, professor Leonas Jovaiša put many efforts for the development of pedagogy sciences at the university. At that time the dominating approach was that the university was an academic smithy; therefore, too little attention was paid to pedagogy and pedagogical training. The professor succeeded to convince the deans and university administration that Lithuania's school needed teachers with university education. Many graduates of the university who work in schools had listened to professor Leonas Jovaišos lectures on psychology and pedagogy and some of them even had their pedagogical placement under the professor's supervision.

To conclude I would like to say that until declaration of Lithuania's Independence professor Leonas Jovaiša was probably the only non-party head of the department of pedagogy in the whole Soviet Union. The then authorities valued him as a personality, leader

mokslininką.

Doc. dr. Astos Širiakovienės refleksijos apie profesorių Leoną Jovaišą kaip apie mentorių

Laikas bėga nenumaldomai greitai, nusinešdamas užmarštin išgyvenimus, potyrius, žmonių veidus, įsukdamas į nesibaigiančių darbų bei įvykių verpetą. Profesorius Leonas Jovaiša – vienas tų retai sutinkamų žmonių, bendravimo su kuriais nepamiršti visą gyvenimą. Kaip ir kiti buvusieji jo doktorantai, turėjau nepakartojamą galimybę pajusti profesoriaus šilumą, rūpestį, nuoširdumą. Per keletą Vilniuje praleistų metų kelias nuo stoties iki universiteto, po to iki profesoriaus namų Antakalnio gatvės gale tapo gerai pažįstamas ir mielas. Laikas, praleistas profesoriaus Leono Jovaišos namuose konsultuojantis, diskutuojant, aptariant įvairias problemas, pralėkdavo nepastebimai. Išeidavau rami, gavusi patarimų kaip ir į ką reikėtų gilintis, atidžiau paanalizuoti bei pastudijuoti. Bendradarbiavome su profesoriumi itin lengvai ir sklandžiai. Žavėjo fenomenali L. Jovaišos atmintis, kai jis lengvai vardydavo straipsnių autorius, jų pavadinimus, nurodydamas tikslias datas ir šaltinius. Patyriau vadovo žodžio laikymąsi, pareigingumą: netgi gydydamasis ligoninėje profesorius perskaitydavo parašytas būsimos disertacijos dalis, pateikdavo pastabas, pasiūlymus. Bendravau su dėmesingu, atidžiu, geranorišku vyresniuoju draugu, Mokytoju didžiąja raide bei puikiu psichologu, kuriam rūpėjo ne tik darbinės, bet ir asmeninės doktoranto problemos, šeimos rūpesčiai, džiaugsmas. O malonius pašnekėsius su profesoriumi dažnai šildydavo jo žmonos paruošta kvapni arbata su citrina.

Visada stebėjausi Leono Jovaišos gebėjimu tiksliai planuoti savo laiką. Prieš dvidešimt metų profesorius yra pajuokavęs, kad labai mėgsta patinginiauti, todėl turįs iš anksto susiplanuoti, kiek puslapių per dieną parašys. Tik tai padaręs, profesorius būtinai eidavo pasivaikščioti tolimu maršrutu, reikalaujančiu valios ir užsispyrimo.

Norėčiau pritarti prieš dešimtmetį profesoriaus doktorantų išsakytomis mintims: “Bėgančio laiko tėkmėje gyvenimas mums dovanuoja laimę – būti Jūsų doktorantais, bendradarbiauti, pajusti Jūsų dėmesį.” Ačiū Jums, Profesoriau.

and productive scientist.

Assoc. Prof. Dr. Asta Širiakovienė's reflections about professor Leonas Jovaiša as a mentor

Time flies, carrying away experiences, feelings, people's faces, swirling into never-ending works and events. Professor Leonas Jovaiša is one of those people whom you rarely meet and never forget throughout all your life. Like his all former doctoral students, I had an unique possibility to feel the professor's warmth, care, sincerity. During several years spent in Vilnius the road from the station to the university, then to the professor's home in the end of Antakalnio street became familiar and dear. Time spent at professor Leonas Jovaiša's home consulting, discussing various problems would fly insensibly. I would leave being calm, having received advice how and what to elaborate, analyze in more detail and study. We collaborated with the professor particularly easily and smoothly. I was fascinated by L. Jovaiša's phenomenal memory, when he would easily name authors of the articles, their titles with exact dates and sources. I experienced how the supervisor was keeping the word, his sense of duty: even staying in hospital, the professor would read the written parts of the future thesis, give comments, proposals. I talked with a considerate, careful, good-natured senior friend, the Teacher with the capital letter and a wonderful psychologist, who was concerned with both thesis-related and personal problems of the doctoral student, family worries and joy. Pleasant conversations with the professor were often warmed up by fragrant tea with lemon prepared by his wife.

I would always be amazed by Leonas Jovaiša's ability to plan his time precisely. Twenty years ago the professor joked that he liked to be lazy, that is why he had to plan in advance how many pages during the day he would write. Only after he had done this, the professor would by all means go for a walk choosing a distant route which required will and persistence.

I would like to agree with the ideas said by the professor's doctoral students a decade ago: “In the current of time life gave us a gift: happiness to be Your doctoral students, collaborate, feel Your attention”. Thank You, Professor.

Literatūra • References

- Jovaiša, L. (1975). *Psichologinė diagnostika*. Kaunas: Šviesa.
- Jovaiša, L. (1978). *Profesinio orientavimo pedagogika*. Kaunas: Šviesa.
- Jovaiša, L. (1981). *Asmenybė ir profesija*. Kaunas: Šviesa.
- Jovaiša, L. (1993). *Edukologijos įvadas*. Kaunas: KTU.
- Jovaiša, L. (1994). *Edukologijos pradmenys*. Vilnius: VU.
- Jovaiša, L. (2000). *Toks gyvenimas*. Vilnius: Agora.
- Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
- Jovaiša, L. (2009). *Profesinio orientavimo ir konsultavimo psichologija*. Vilnius: Agora.
- Jovaiša, L. (2009). *Pensininko dvylikos metų rašto darbai: Bibliografija*. Vilnius.
- Stanley, J. T. (2000). *The Millionaire Mind*. Andrews McMeel Publishing: Kansas, MI.

ROLANDAS PAULAUSKAS

Socialinių mokslų (edukologijos) daktaras,
Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto
Edukologijos katedros docentas.
Moksliniai interesai: edukacinių sistemų analizė
ir valdymas Lietuvoje ir užsienio šalyse, prevencinės
pedagogikos sistemos, pedagogikos istorija.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Associate Professor of Šiauliai University, Faculty of
Education, Department of Education Studies.
Research interests: analysis and management of edu-
cational systems in Lithuania and foreign countries;
systems of preventive education, history of pedagogy..

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76361 Šiauliai, Lithuania
E-mail: pedagogika@cr.su.lt

AUŠRINĖ GUMULIAUSKIENĖ

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė
Edukologijos katedros docentė,
Mokslinių interesai: švietimo vadyba, švietimo
politika, mokyklos vadyba, socialinis ugdymas, mokytojų
rengimas

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Associate Professor of the Department of Education
Studies,
Research interests: management of education, policy
of education, school management, social education,
teacher training

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76361 Šiauliai, Lithuania
E-mail: a.gumuliauskiene@gmail.com

HENRIKAS VOLODKA

Socialinių mokslų (edukologijos) daktaras,
Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Ugdymo
sistemų katedros docentas.
Moksliniai interesai: ekologinis ugdymas, geografijos
mokslų didaktika, aplinkosauginio, aplinkotyrinio
ugdymo didaktika.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Associate Professor of the Department of Educa-
tion Systems of the Faculty of Education Studies of
Šiauliai University.
Research interests: ecological education, didactics
of geography sciences, didactics of environmental
protection and natural science education.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76361 Šiauliai, Lithuania
E-mail: henrikas.vo@one.lt

ASTA ŠIRIAKVIENĖ

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė,
Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Ugdymo
sistemų katedros docentė.

Moksliniai interesai: vaikų ir jaunimo technologinis
ugdymas, technologijų didaktika.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Associate Professor of the Department of Educa-
tion Systems of the Faculty of Education Studies of
Šiauliai University.

Research interests: technological education of chil-
dren and youth, didactics of technologies.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76361 Šiauliai, Lithuania

E-mail: sasta23@gmail.com